

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»
за темою:

**«ЗОВНІШНІ ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ
РОБОЧОЇ СИЛИ»**

Виконала: студентка 4 курсу ЦЗВФН, гр. 13

Машлай Наталя Павлівна _____
(підпис)

Науковий керівник:

старший викладач кафедри МЕВ

Гусенко Ольга Сергіївна _____
(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За останніх декілька десятиліть одним із проявів глобалізації світової економіки стало посилення міжнародної міграції робочої сили. Розпад СРСР зумовив залучення до міжнародних міграційних потоків робочої сили низки незалежних країн, які тривалий час через історичні обставини не брали участі в процесі міжнародної міграції робочої сили. Для таких країн, зокрема й для України, входження в глобальну систему міжнародних потоків робочої сили є відносно новим і недостатньо регульованим на державному рівні явищем.

Процеси міжнародної трудової міграції багаторівневі й багатовекторні. Їх зовнішні економічні ефекти складні й багатогранні та чинять неоднозначний вплив на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів. Як показує досвід деяких країн, на жаль, в тому числі й України, нехтування міграційними процесами зумовлює «вимивання» кращої частини працездатного населення, введення країни в систему нелегальної трудової міграції, зниження науково-інтелектуального потенціалу нації.

Водночас досвід цих країн свідчить, що за правильно побудованої міграційної політики знижуються негативні ефекти міжнародної міграції робочої сили та максимізується її позитивний вплив на національні економіки.

Після 24 лютого 2022 року Україна, як і країни ЄС, переживають наймасштабнішу міграційну кризу з часів другої світової війни. Небачена кількість вимушених переселенців з України заповонила країни Європи. Така криза спричинить великий вплив на безпеку як економіки України, так і суспільства в цілому. Дослідження ефектів такого впливу є вкрай актуальним для нашої держави. Сучасна міграційна політика України, з урахуванням зовнішніх економічних ефектів впливу, повинна полягати у тому, щоб спираючись на наявні науково-технічні й організаційно-фінансові засоби добитися упорядкування міграційного простору та повернення більшості українських вимушених мігрантів на Батьківщину.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз зовнішніх економічних ефектів міжнародної міграції робочої сили, а також розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо використання позитивних ефектів міжнародної міграції робочої сили для економічного розвитку України.

Для реалізації мети, що поставлена, потрібно вирішити наступні завдання:

- дослідити економічну сутність і класифікацію міжнародної міграції робочої сили у світовій економіці;
- систематизувати основні чинники міжнародної міграції робочої сили;
- узагальнити зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили;
- проаналізувати масштаби та напрями розвитку міжнародної міграції робочої сили;
- проаналізувати економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили для економіки країн-донорів;
- проаналізувати економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили для економіки країн-реципієнтів;
- визначити економічні ефекти від вимушеної міграції для України;

- визначити напрями впливу українських мігрантів на економіку країн-реципієнтів.

Об'єктом дослідження є зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є механізми та чинники впливу міжнародної міграції робочої сили на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів.

Методи дослідження. У процесі підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра застосовувалися такі методи: діалектичного пізнання економічних процесів (для обґрунтування сутності міжнародної міграції); узагальнення (для розкриття структури міжнародної міграції робочої сили); рейтингування (для визначення диспозиції країн у міжнародній міграції робочої сили); статистичного аналізу (для оцінки тенденцій міжнародних міграційних потоків). Робота була здійснена при використанні програми офісного пакету MS Office -Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи бакалавра використовувалися наукові праці українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких доцільно виокремити: Мойсей В., Лібанову Е., Малиновську О., П'ятковську О., Ровенчак О., Ромащенко Т., Корчевський Л., Гуменюк Ю., Грішнову О., Васильченко В., Маршала А., Сімпсона С., Хікса Дж. та інших.

Інформаційною та практичною базою дослідження є законодавчі акти, дані Державної служби статистики України, статистична база Євростату, статистичні бази Міжнародної організації з міграції, Організації Об'єднаних Націй, Світового банку, а також аналітичні записки та монографії науковців Національного інституту стратегічних досліджень України, інформаційно-публіцистичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, наукові видання, інтернет-джерела тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні методичні та практичні положення кваліфікаційної роботи бакалавра обговорювалися на науковій студентській конференції факультету міжнародної економіки ОНЕУ (квітень 2023 р., Одеса). За результатами конференції була опублікована стаття: Машлай Н. Зовнішні економічні ефекти від вимушеної міграції для України // у друці.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки. Робота містить 13 таблиць та 21 рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ ЕФЕКТІВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ» розглядається економічна сутність і класифікація міжнародної міграції робочої у світовій економіці. Систематизуються основні чинники міжнародної міграції робочої сили. Узагальнюються зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили.

У другому розділі «АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ЕФЕКТІВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ» було проаналізовано масштаби та напрями розвитку

міжнародної міграції робочої сили. Наданий аналіз економічних ефектів міжнародної міграції робочої сили для економіки країн-донорів та для економіки країн-реципієнтів.

У третьому розділі «ЗОВНІШНІ ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ДЛЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ВПЛИВУ» було визначено економічні ефекти від вимушеної міграції для України. Визначено напрями впливу українських мігрантів на економіку країн-реципієнтів.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження, здійсненого у кваліфікаційній роботі бакалавра, було визначено, що міжнародна міграція робочої сили є складним системним соціально-економічним явищем, суть якого полягає в тому, що певні частини робочої сили одних країн працюють у економіках інших, причому відбувається постійне переміщення робочої сили між країнами з метою продажу робочої сили.

Були визначені основні складові явища міжнародної міграції робочої сили.

Також у роботі була надана класифікація видів міжнародної міграції робочої сили та класифікація тимчасової трудової міграції згідно з Міжнародною організацією міграції.

У роботі було зазначено, що важливу роль у розумінні чинників трудової міграції відіграють гравітаційні моделі, розроблені зарубіжними фахівцями. Суть моделей полягає в тому, що подібно до закону всесвітнього тяжіння величина потоків міграції залежить від чинників притягання, відштовхування та стримування. Була представлена гравітаційна модель міжнародної міграції у «класичному вигляді».

Також у роботі були узагальнені групи чинників, що впливають на міжнародну міграцію робочої сили та групи чинників, що визначають напрям та інтенсивність міжнародних міграційних потоків робочої сили.

Було зазначено, що зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів у спрощеному вигляді прийнято описувати в межах простої графічної моделі переміщення робочої сили між країнами. Подана модель припускає, що попит на робочу силу в іншій країні вищий, тому за однакової пропозиції на місцевому ринку праці заробітна плата набагато більша.

У роботі були систематизовані основні зовнішні ефекти впливу міжнародної міграції робочої сили на економіку країни-реципієнта та на економіку країни-донора.

На підставі аналізу зовнішніх економічних ефектів міжнародної міграції робочої сили було зазначено, що міграція як явище існує сторіччя та залучає майже усі держави світу, тим не менш в цьому процесі відбуваються значні зміни. Дослідження змін масштабів міграції, її напрямків, демографічної складової і т.д. може дозволити спрогнозувати подальші тенденції розвитку цього явища.

У роботі було надано поточні глобальні оцінки Міжнародної організації з міграції (МОМ), які демонструють, що у 2020 році у світі нараховувалося 280,5

млн. міжнародних мігрантів або 3,6% від світової чисельності населення. Такий незначний відсоток мігрантів показує, що у переважній більшості люди проживають у країнах свого народження.

У 2020 році Європа та Азія приймали приблизно 87 та 86 мільйонів міжнародних мігрантів відповідно, що складає 30,9% та 30,5% від загальної кількості міжнародних мігрантів.

Сполучені Штати Америки є основною країною призначення для міжнародних мігрантів. Кількість людей, народжених іноземними громадянами, які проживають у США, зросла більш ніж учетверо – з менше 12 мільйонів у 1970 р. до більш ніж 51 млн. У Німеччині, другою за чисельністю мігрантів країною, також відбувалося зростання протягом багатьох років – з 8,9 мільйона в 2000 році до майже 16 млн. у 2020 році. Саудівська Аравія є третьою серед основних країн-призначення та нараховує 13 млн. міжнародних мігрантів. Замикають топ-п'ять країн Сполучене Королівство та росія з 12 та 9 млн. міжнародних мігрантів відповідно.

Оскільки майже 18 млн. вихідців з Індії проживають за кордоном, вона має найбільшу кількість емігрантів у світі, що робить її провідною країною походження у глобальному масштабі. Мексика є другою за значенням країною походження, з якої виїхало близько 11 млн. осіб. Третє місце займає росія, за якою слідує Китай (близько 10,8 млн. і 10 млн. відповідно). П'ятою за значимістю країною походження є Сирійська Арабська Республіка, оскільки понад 8 млн. сирійців проживають за кордоном, в основному як біженці в результаті великомасштабного переміщення протягом останнього десятиліття.

У роботі були проаналізовані наявні дані про міжнародних мігрантів, які включають оцінки взаємозв'язку між будь-якими двома країнами у плані походження та призначення мігрантів, що дозволяє оцінити двосторонні міграційні «коридори» у глобальному масштабі. Так, коридор Мексика-Сполучені Штати Америки є найбільшим у світі, в ньому перемістилося майже 11 млн. осіб. Другий коридор веде із Сирійської Арабської Республіки до Туреччини та включає в основному біженців, переміщених внаслідок десятирічної громадянської війни в Сирії. З іншого боку, третій за величиною коридор у світі з Індії до Об'єднаних Арабських Еміратів (понад 3 млн. осіб) складається в основному з трудових мігрантів.

Більшість міжнародних мігрантів (близько 78%) були у працездатному віці (від 15 до 64 років). З 1990 року частка міжнародних мігрантів віком 19 років і менше знизилася з 18,9% до 14,6%, тоді як частка міжнародних мігрантів старше 64 років залишилася незмінною лише на рівні 12,2%.

У роботі було визначено, що наразі у світі серед міжнародних мігрантів налічується більше чоловіків, ніж жінок, і протягом останніх 20 років цей розрив збільшився. У 2000 році співвідношення чоловіків і жінок становило 50,6% до 49,4% (або 88 млн. чоловіків-мігрантів до 86 млн. жінок-мігрантів). У 2020 році це співвідношення становить 51,9% до 48,0%, або 146 млн. чоловіків-мігрантів до 135 млн. жінок-мігрантів. Частка жінок-мігрантів із 2000 року знижується, а частка чоловіків-мігрантів збільшилася на 1,4%.

Контингент міжнародних трудових мігрантів характеризується як гендерною диференціацією, і географічною концентрацією. В усьому світі набагато більше трудящих-мігрантів чоловічої статі, ніж жіночої статі, причому гендерний склад

цього контингенту відрізняється значним переважанням чоловіків у країнах із низьким рівнем доходу та з доходом нижче середнього, що контрастує з гендерним розподілом трудящих-мігрантів у країнах із високим рівнем доходу.

Що стосується географічного розподілу, то 102,4 млн. осіб, або майже 61% усіх трудящих-мігрантів, проживають у трьох субрегіонах: Північній Америці; арабських державах; та Північній, Південній й Західній Європі.

У роботі були проаналізовані зовнішні ефекти міжнародної трудової міграції в економіках країн-донорів. У літературі такі прояви розглядають у двох контекстах: вплив на кадровий потенціал країни, який визнається переважно негативним, і вплив на доходи населення та споживання грошових переказів мігрантів, які надходять з-за кордону (цей вплив визнається переважно позитивним). Слід зазначити, що безробіття є одним із найважливіших відштовхувальних чинників для міграції в межах теорії «притягання – відштовхування». Тому за його наявності експорт частки робочої сили до інших країн суттєво не впливатиме на забезпеченість економіки робочою силою та не викликатиме її дефіцит.

Щодо грошових переказів у країни-донори, то у 1990–2022 рр. потоки грошових переказів міжнародних мігрантів зросли більш ніж у 10 разів, що свідчить про посилення їх впливу на економіки країн-донорів. Привертає увагу стабільно позитивна динаміка загальносвітового обсягу грошових переказів міжнародних мігрантів.

Проаналізувавши склад країн, що отримують найбільше грошових переказів мігрантів, у розділі був зроблений висновок, що до переліку таких країн очікувано входять країни з найбільшою кількістю трудових мігрантів. Так, Індія, країна що входить до топ-3 країн-донорів міжнародних мігрантів, у 2021 році отримала 100 млрд. дол. грошових переказів. Україна також входить до першої десятки країн за обсягами грошових переказів. Їх обсяг у 2021 р. склав 18,4 млрд. дол.

До негативних ефектів міжнародної міграції для країн-реципієнтів насамперед відносять витіснення місцевих працівників із ринку праці. Утім твердих доведень цього й емпіричних підтверджень не надано. Тому витіснення місцевих працівників з ринку праці мігрантами логічно вважати гіпотезою, недоведеним фактом. У розділі було подано динаміку рівня безробіття за 2000–2021 рр. для країн із найбільшим приростом трудових іммігрантів за цей же період. Згідно з проведеним аналізом, майже в усіх країнах рівень безробіття знизився, незважаючи на зростання кількості іммігрантів. Тому однозначно робити висновок про те, що приплив іноземних мігрантів підвищує рівень безробіття в країні, не можна.

Щодо впливу на економіки країн-реципієнтів відтоку фінансових ресурсів, зумовлений переказами мігрантів на батьківщину, то було визначено, що країни з високим рівнем доходу майже завжди є основним джерелом міжнародних грошових переказів. Упродовж десятиліть Сполучені Штати незмінно були країною, яка відправляла найбільше грошових переказів у світі, із загальним відпливом у розмірі 72,6 млрд. дол. у 2021 році, за якими йдуть Об'єднані Арабські Емірати (47,5 млрд. дол.), Саудівська Аравія (40,7 млрд. дол.) та Швейцарія (31,5 млрд. дол.). Крім своєї ролі одного з основних одержувачів коштів, Китай (класифікований Світовим банком як країна з рівнем доходу вище середнього) також був важливим джерелом

міжнародних грошових переказів: 18,2 млрд. дол. у 2020 році та 22,9 млрд. дол. у 2021 році.

У роботі було визначено, що міжнародна трудова міграція може зумовлювати суттєві фінансові втрати для країн-реципієнтів. Ці втрати сягають у Люксембурзі у 2021 році сягають 19,5% від ВВП країни, для багатьох країн вони становлять 2–5%, що, наприклад, прирівнюється до державних витрат на освіту. Хоча грошові перекази не є державними витратами, оскільки їх фінансує комерційний сектор, де працюють міжнародні мігранти, однак логічно розглядати їх як втрачені можливості щодо стимулювання внутрішнього ринку, що є негативним ефектом.

На підставі дослідження, зробленого у кваліфікаційній роботі бакалавра, було зазначено, що широкомасштабна збройна агресія РФ проти України та воєнні дії, розпочаті російськими військами 24 лютого 2022 р., призвели до загибелі й травмування цивільного населення в різних регіонах країни, знищення багатьох об'єктів критичної інфраструктури чи порушення їх функціонування, масових руйнувань цивільних об'єктів. Усе це та інші негативні наслідки воєнного вторгнення, своєю чергою, спричинили масштабну міграцію. За прогнозами Ради ЄС, унаслідок міграції чисельність населення України може скоротитися на 24–33%, що залежить від тривалості бойових дій та нестабільної роботи інфраструктури. З початку активної фази збройної агресії РФ кількість населення України зменшилася на 6,7 млн. осіб. Змінилася статевовікова структура населення, зокрема спостерігається скорочення частки молоді віком до 20 років та жінок продуктивного віку.

Також було зазначено, що одним з найбільш впливових ефектів на українську економіку є втрата істотної частини людського потенціалу. Так, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), статус тимчасового захисту у країнах Європи з 24.02.2022 р. до 24 лютого 2023 року отримали близько 5,1 млн. українських біженців. Це близько 1% від населення країн Євросоюзу. Найбільше українців прийняли Польща, Німеччина та Чехія.

Важливим ефектом впливу є фінансовий ефект. Так, мільйони українців, виїхавши за кордон, починали розраховуватися там своїми українськими банківськими картками, що призвело до масштабного відпливу валюти. Проте Національний банк пізніше заморозив офіційний курс валют і вжив жорсткі валютні обмеження. Це дозволило тримати ситуацію відносно контрольованою. Однак державі довелося дорого заплатити за цю умовну стабільність, "спаливши" за 2022 рік 28,3 млрд. дол. золотовалютних резервів. У мирні 2020-2021 роки заробітчани щомісяця переказували в Україну 1 млрд. дол. Як не дивно, велика війна майже не вплинула на ці перекази. Якщо в 2008 році питома вага грошових переказів у ВВП країни складала 3,4%, то у 2022 році – 8,6%. Цей показник є найвищим за досліджуваний період, у 2018 р. – 8,5%.

Також у роботі було проаналізовано зміну каналів надходження грошових переказів. Так, якщо у 2008 році через кореспондентські рахунки банків проходило 34,76% коштів, то у 2022 р. тільки 5,02%.

Обсяги коштів, які йшли через міжнародні платіжні системи, також зменшилися. У 2008 році – 33,95%, у 2022 р. – 26,4%. Через неформальні канали

питома вага грошових переказів навпаки істотно збільшилася, так якщо у 2008 році було передано 13,03% від загального обсягу, то у 2022 р. – 44,41%.

У роботі були проаналізовані обсяги грошових переказів за основними країнами. Так, ми можемо відмітити переорієнтацію грошових переказів з росії переважно на Польщу. Так, якщо у 2015 році обсяг приватних переказів з росії становив 26,4% від загального обсягу грошових переказів, а з Польщі – 19,1%, то у 2021 році з росії було отримано 5,5%, а з Польщі – 33,1%. В цілому, найбільший обсяг переказів Україна отримує з країн ЄС – 61,4% у 2021 році.

Також у роботі було зазначено, що після 24 лютого 2022 року, коли росія здійснила повномасштабну військову агресію проти України, прогнози щодо ВВП вкрай негативні. Так, МВФ зазначає, що ВВП України у 2022 р. зменшиться на 35%. Імовірно, обстріли інфраструктури у 2023 році триватимуть, впливаючи на темпи відновлення економіки. Утім, уряд переконаний, що бізнес адаптується до цих викликів і падіння ВВП вдасться уникнути. Основний прогноз уряду передбачає зростання ВВП у 2023 році на 3,2%. Водночас доволі стримане зростання ВВП закладене в меморандумі про співпрацю України та МВФ – 1%.

Також було проаналізовано зовнішні економічні ефекти від українських мігрантів для країн-реципієнтів. Так, приплив робочої сили та витрати українських мігрантів за кордоном є позитивними чинниками для економік країн перебування, хоча значний приплив мігрантів створює низку викликів, зокрема для державних фінансів. Водночас чистий фіскальний ефект для Європи в довгостроковому періоді буде додатним, оскільки українці активно інтегруються в європейський ринок праці і платять податки.

Згідно з оцінками МВФ, опитуваннями ООН та Центру Разумкова, за інших незмінних умов завдяки внеску українських мігрантів випуск товарів та послуг в Естонії, Польщі та Чехії у 2026 році буде на 2.2–2.3% більшим, ніж передбачено в базовому сценарії без міграції, у Німеччині – на 0.6–0.65%. Справді, витрати українців за кордоном у 2022 році порівняно з попереднім роком зросли більше ніж утричі – майже до 6 млрд. дол. за III квартал 2022 року. Також підтримка економічного зростання проявлятиметься через державне споживання, зокрема через витрати на освіту й охорону здоров'я, житлово-комунальну інфраструктуру. Водночас це посилить виклики для державних фінансів цих країн. Найбільше навантаження припадатиме на країни-сусіди України та країни Балтії. Так, Польща вже витрачає 2,18% ВВП для адаптації мігрантів, Чехія – 1,29% ВВП, а країни Балтії приблизно 1%.

Було зазначено, що інтеграція українських мігрантів матиме вплив на показники ринку праці країн-реципієнтів. Географічна та культурна близькість України до Європи, наявність діаспори, а також статус тимчасового захисту сприятимуть збільшенню участі вимушених мігрантів у робочій силі. Зокрема, Європейський центральний банк очікує, що коефіцієнт участі в робочій силі країн єврозони українських мігрантів працездатного віку становитиме від 25% до 55% у середньостроковій перспективі. Водночас робоча сила ЄС зросте на 0.2–0.8%, або на 0.3–1.3 мільйона осіб.

АНОТАЦІЯ

Машлай Наталя Павлівна, «Зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра
292 «Міжнародні економічні відносини» за
освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2023 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили.

У роботі розглядається економічна сутність і класифікація міжнародної міграції робочої у світовій економіці. Систематизуються основні чинники міжнародної міграції робочої сили. Узагальнюються зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили.

Було проаналізовано масштаби та напрями розвитку міжнародної міграції робочої сили. Наданий аналіз економічних ефектів міжнародної міграції робочої сили для економіки країн-донорів та для економіки країн-реципієнтів.

Було визначено економічні ефекти від вимушеної міграції для України. Визначено напрями впливу українських мігрантів на економіку країн-реципієнтів.

Ключові слова: зовнішні економічні ефекти; міжнародна міграція робочої сили; країна-донор; країна-реципієнт; ринок праці; безробіття; приватні грошові перекази; вимушена міграція; ВВП.

ABSTRACT

Mashlay Natalya Pavlivna, "External economic effects of international labor migration",
qualifying work for obtaining a bachelor's degree 292 "International economic relations" for
educational program "International Economic Relations"
Odesa National Economics University
Odessa, 2023

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is the external economic effects of international labor migration.

The paper examines the economic nature and classification of international labor migration in the world economy. The main factors of international labor migration are systematized.

External economic effects of international labor migration are summarized. The scope and directions of development of international labor migration were analyzed. An analysis of the economic effects of international labor migration for the economy of donor countries and for the economy of recipient countries is provided.

The economic effects of forced migration for Ukraine were determined. The directions of influence of Ukrainian migrants on the economy of the recipient countries are determined.

Keywords: external economic effects; international labor migration; donor country; recipient country; labor market; unemployment; private money transfers; forced migration; GDP